

Türkiye’de Finansal Okuryazarlık ve Erişim 2017

TEB

&

Boğaziçi Üniversitesi Analitik ve İlgörü Merkezi

Önsöz

Bu raporda bu yıl beşincisi düzenlenen Türkiye’de Finansal Okuryazarlık ve Erişim (FOE) anketinin sonuçları detaylı bir şekilde sunulmuştur. Raporda 2017 FOE Endeks değerlerinin yanı sıra tüketicilerin genel finansal tutum ve davranışlarına ilişkin bir takım bulgulara da yer verilmiştir. Türk Ekonomi Bankası katkıları ile Boğaziçi Üniversitesi Analitik ve İlgörü Merkezi Direktörü Yard. Doç. Dr. Hüseyin Sami Karaca tarafından yürütülen çalışmada kullanılan veriler Türkiye genelinde 18 yaş üstü 1510 katılımcı ile 2017 Mayıs – Temmuz ayları arasında gerçekleştirilen yüz yüze anketler aracılığıyla toplanmıştır.

2017 yılı verilerine göre tüketicilerin Finansal Okuryazarlık Endeksi 60,8 olarak hesaplanmıştır. Bu rakam 2016 yılına ait Finansal Okuryazarlık Endeks değeri olan 60,1 ile paralellik göstermektedir. Finansal okuryazarlık seviyesinin demografik özelliklere göre kırılımına bakıldığında finansal okuryazarlık açısından avantajlı grubun genellikle erkek, bekar, 25-44 yaş grubu, yüksek derecede eğitim, gelir ve sosyo-ekonomik statüye sahip bireylerden ve çoğunlukla yöneticiler, işyeri sahipleri, ücretli ve serbest nitelikli uzmanlar (avukat, doktor, mimar, mühendis vs.), çalışan emekliler ve yönetici olmayan memur/teknik eleman/uzmanlardan oluştuğu görülmektedir. Buna karşın finansal okuryazarlık bakımından dezavantajlı grubun ise genellikle kadın, evli, 45 yaş üstü, göreceli olarak düşük eğitim, gelir ve sosyo-ekonomik statüye sahip bireylerden ve çoğunlukla işsizler, ev kadınları, düzensiz çalışan işçiler ve öğrencilerden oluştuğu gözlemlenmektedir.

2017 verilerine göre ülkemizin Finansal Erişim Endeksi 44,1 olarak hesaplanmıştır. 2016 Finansal Erişim Endeks değeri olan 38,2 rakamı göz önüne alındığında son bir yıl içerisinde finansal hizmetlerin tüketiciler tarafından kullanılma oranlarında ciddi bir artış olduğunu söylemek mümkündür. Finansal erişim seviyelerinin demografik değişkenlere göre dağılımı incelendiğinde yüksek finansal erişime sahip grubun genellikle erkek, bekar, 25-34 yaş grubu, yüksek sosyo-ekonomik statüye sahip bireylerden ve çoğunlukla yöneticiler, küçük çaplı işyeri sahipleri, yönetici olmayan memur/teknik eleman/uzmanlar ve çalışan emeklilerden oluştuğu görülmektedir. Diğer yandan düşük finansal erişime sahip grubun ise genellikle kadın, evli, göreceli olarak düşük sosyo-ekonomik statüye sahip bireylerden ve çoğunlukla işsizler, ev kadınları ve öğrencilerden oluştuğu gözlemlenmektedir.

Finansal Tutum ve Davranışlara Genel Bakış

2017 FOE anketinden elde edilen verilere göre, katılımcıların yalnızca %37'si şu anki kişisel finansal durumlarından memnun olduğunu belirtirken, aylık olağan giderlerini karşılamakta zorluk çekenlerin oranının %43 olduğu görülmektedir. Öte yandan, görüşmecilerin %44'lük bir kısmı gelecek 12 ayda ülkemizin ekonomik durumuna yönelik olumsuz beklentilere sahip iken, bu oranın katılımcıların kendi hanelerinin maddi durumuna yönelik yöneltilen soruda %29 seviyelerine düştüğü gözlemlenmektedir.

Çalışmada kullanılan örneklemin %11'i hanehalkına ait bir bütçelerinin olmadığını söylerken, çocuğu olan katılımcıların %23'ü (tüm örneklemin %13'ü) çocuklarına finansal konularda (tasarruf yapma, para harcama alışkanlıkları vb.) aile içi herhangi bir eğitim vermediklerini belirtmektedir. Katılımcıların Türkiye genelinden olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu bulgular finansal okuryazarlık konusunda önümüzde ülke olarak kat edilmesi gereken yollarımızın olduğuna işaret etmektedir.

Çalışma neticesinde elde edilen bir diğer ilgi çekici istatistik ise bireysel veya bir başkası ile ortak bir banka hesabı olanların oranının %83 seviyesinde kalması ve dolayısıyla bankalaştırılmamış nüfus oranının %17 seviyesinde seyrediyor olmasıdır. Herhangi bir banka hesabı sahibi olunmamasına katılımcılar tarafından sebep olarak gösterilen nedenler arasında en üst sıralarda “yeterince finansal kaynağa sahip olamama” (%62), “hanehalkında başka birinin banka hesabı olması” (%21) ve “bankalara güvenmeme” (%19) yer almaktadır. Bu sonuçlar finansal erişim konusunda sektörde rekabet eden tüm kurum ve kuruluşlara yön göstermesi açısından değer taşımaktadır.

Tüketicilerin şu anki tasarruf alışkanlıkları üzerine yöneltilen sorular neticesinde örneklemin %54'ünün hiçbir şekilde tasarruf yapamadığı görülmektedir. Diğer yandan, ayın başında belli bir miktar tasarruf için ayırdığını dile getirenlerin (proaktif tasarruf) oranı %16 iken ayın sonunda harcamalardan arta kalan parayı tasarruf için ayırdığını söyleyenlerin (reaktif tasarruf) oranı %18 seviyesindedir.

Birikim yaptığını belirten katılımcıların hangi amaçla para biriktirdiği sorusuna cevap olarak en çok belirtilen 5 sebep şöyle sıralanabilir: Acil durumlar için (%54), çocukların eğitimi için (%28), sağlık harcamaları için (%25), ev almak için (%23) ve araba almak için (%23). Hangi yöntemlerle birikim yapıldığı sorusuna cevap olarak ise en çok tercih edilen 5 tasarruf yolunu şöyle sıralamak mümkündür: Nakit olarak TL (%47), vadeli TL banka hesabı (%30), vadesiz TL banka hesabı (%28), altın (%18) ve kumbarada para biriktirmek (%16).

Finansal Okuryazarlık

Bu çalışmada, finansal okuryazarlık kavramı bütçeleme ve para yönetimi, kısa ve uzun vadeli finansal planlar ve finansal ürün seçimi gibi çeşitli yönleriyle ele alınıp tüketicilerin finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranışlarına yönelik bir takım analizler yapılmıştır. Uzman bir panel tarafından geliştirilmiş olan Finansal Okuryazarlık ve Erişim anketine 2017 yılında Türkiye genelinde katılan toplam 1510 tüketicinin her biri için Finansal Okuryazarlık Skoru hesaplanmış ve ülkemizin Finansal Okuryazarlık Endeksi (ortalama finansal okuryazarlık skoru) 60,8 olarak belirlenmiştir. Bu rakam 2016 yılına ait Finansal Okuryazarlık Endeksi değeri olan 60,1 ile benzerlik göstermektedir.

Tablo 1 Finansal Okuryazarlık Endeksi

Yıl	Katılımcı Sayısı	Finansal Okuryazarlık Endeksi Değerleri			
		Ortalama	Medyan	Minimum	Maksimum
2013	1230	59,9	61,0	11,0	100,0
2014	1638	59,4	59,0	17,0	94,0
2015	1507	60,0	61,0	11,0	100,0
2016	1526	60,1	61,0	17,0	94,0
2017	1510	60,8	62,0	18,0	95,0

Tüketicilerin Finansal Okuryazarlık Skoru hesaplanırken her bir tüketicinin Finansal Bilgi Skoru, Finansal Tutum/Tavır Skoru ve Finansal Davranış Skorunun toplamı kullanılmıştır. Finansal Bilgi Skoru bir kişinin bölme, paranın zaman değeri, ödenen faiz, basit faiz, bileşik faiz, risk ve getiri, enflasyon ve çeşitlendirme gibi temel finansal kavramlar hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğunu ölçmek için tasarlanmıştır. 2017 yılı verilerine göre ülkemizin Finansal Bilgi Skoru 21,0 olarak hesaplanmıştır. Finansal Tutum/Tavır Skoru tüketicilerin kısa vadedeki istekleri ile uzun vadeli finansal planlarına ilişkin tavır ve tutumlarını ölçümlenmektedir. 2016 yılında 14,6 olarak hesaplanan Finansal Tutum/Tavır Skoru, 2017 yılında yapılan Finansal Okuryazarlık ve Erişim anketinden elde edilen verilerin incelenmesi neticesinde 14,2 olarak belirlenmiştir. Finansal Davranış Skoru, satın almadan önce düşünme, faturaları zamanında ödeme ve bütçeleme, ve hedeflere ve ihtiyaçlara ulaşabilmek için tasarruf ve harcama gibi sergilenen olumlu davranışlar hakkında bilgi edinmeyi amaçlamaktadır. 2017 yılı için hesaplanan Finansal Davranış Skoru 25,7'dir.

Tablo 2 Finansal Bilgi, Tutum ve Davranış Skorları

Yıl	Finansal Bilgi Skoru			Finansal Tutum Skoru			Finansal Davranış Skoru		
	Ort.	Med.	Std. Sap.	Ort.	Med.	Std. Sap.	Ort.	Med.	Std. Sap.
2013	22,8	23,0	8,6	15,5	15,0	4,4	21,6	23,0	9,4
2014	19,9	23,0	9,1	14,1	14,0	4,0	25,4	27,0	8,1
2015	21,2	23,0	7,7	15,0	15,0	4,2	24,0	23,0	8,9
2016	20,6	23,0	8,6	14,6	15,0	3,8	25,1	27,0	8,8
2017	21,0	23,0	7,7	14,2	14,0	3,6	25,7	27,0	8,3

Finansal Okuryazarlık Göstergeleri ve Demografik Dağılım

Bu bölümde finansal okuryazarlık değerleri çeşitli demografik ölçütlerle gruplandırılarak nüfusun alt gruplarının finansal davranışlarının daha iyi anlaşılması amaçlanmıştır. Cinsiyet, medeni hal, yaşanılan çevre, yaş, eğitim, gelir ve sosyo-ekonomik grup gibi demografik özellikler ile finansal okuryazarlık endeksi arasındaki ilişkilerin kısa bir değerlendirmesi sunulmuştur.

Tablo 3 Finansal Okuryazarlık Endeksi ve Cinsiyet

Cinsiyet	Katılımcı Sayısı	Finansal Okuryazarlık Endeksi Değerleri			
		Ortalama	Medyan	Minimum	Maksimum
Erkek	753	62,7	64	18	92
Kadın	757	58,9	59	20	95

Finansal okuryazarlık endeksinin cinsiyete göre kırılımına (Erkek: 62,7 ve Kadın: 58,9) bakıldığında kadınların finansal okuryazarlık seviyesinin erkeklere nazaran düşük olduğu gözlemlenmektedir. Bu rakamlar 2016 verileri ile benzerlik göstermekle beraber, 2013 yılında açıklanan değerler (Erkek: 63,1 ve Kadın: 56,9) ile 2014 yılında açıklanan değerler (Erkek: 61,8 ve Kadın: 56,9) göz önüne alındığında,

kadınlar ve erkekler arasındaki finansal okuryazarlık seviyesindeki farkın giderek kapandığı görülmektedir.

Tablo 4 Finansal Okuryazarlık Endeksi ve Medeni Hal

Medeni Hal	Katılımcı Sayısı	Finansal Okuryazarlık Endeks Değerleri			
		Ortalama	Medyan	Minimum	Maksimum
Evli	866	59,9	61	20	95
Bekar	644	62,0	64	18	92

Medeni hal göz önünde bulundurulduğunda bekarların evlilere oranla daha yüksek finansal okuryazarlığa sahip olduklarını söylemek mümkündür.

Tablo 5 Finansal Okuryazarlık Endeksi ve Yaşanılan Çevre

Yaşanılan Çevre	Katılımcı Sayısı	Finansal Okuryazarlık Endeks Değerleri			
		Ortalama	Medyan	Minimum	Maksimum
Köy, mezra veya kırsal alan (Nüfusu 3000'den az)	416	58,0	59	20	92
Küçük kasaba (Nüfusu 3000 ila 15000 arası)	20	67,4	69	29	86
Kasaba (Nüfusu 15 000 ila 100 000 arası)	170	64,0	65	33	89
Şehir (Nüfusu 100 000 ila 1 000 000 arası)	83	59,9	64	30	85
Büyük şehir (Nüfusu 1 000 000 dan daha fazla)	821	61,4	62	18	95

Yaşanılan çevrenin nüfusu ile bireylerin finansal okuryazarlık seviyeleri arasında net bir ilişki gözlenmemekle beraber, finansal okuryazarlık açısından büyük şehirlerin kırsal alanlara göre daha avantajlı durumda oldukları söylenebilir.

Tablo 6 Finansal Okuryazarlık Endeksi ve Yaş

Yaş Aralığı	Katılımcı Sayısı	Finansal Okuryazarlık Endeks Değerleri			
		Ortalama	Medyan	Minimum	Maksimum
18-24	251	60,1	61	21	89
25-34	364	62,5	62	23	92
35-44	307	62,0	62	18	95
45-54	247	60,5	61	20	89
55-64	179	59,2	61	23	86
65+	162	57,9	59	26	83

Finansal okuryazarlık ile yaş arasında ters-U benzeri bir bağlantı olduğu gözlemlenmekte ve bu ilişkide 25-44 yaş grubunun diğer gruplara oranla daha yüksek finansal okuryazarlık değerlerine sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 7 Finansal Okuryazarlık Endeksi ve Eğitim

Eğitim Seviyesi	Katılımcı Sayısı	Finansal Okuryazarlık Endeks Değerleri			
		Ortalama	Medyan	Minimum	Maksimum
İlkokul terk	84	55,5	56	20	83
İlkokul mezunu	585	59,6	61	23	91
Ortaokul mezunu	334	61,1	62	18	92
Lise (Normal) mezunu	269	62,5	64	21	92
Lise (Meslek) mezunu	62	60,4	61	23	86
Yüksek Okul (2 yıllık) mezunu	35	65,1	67	27	92
Açık öğretim (Üniversite) mezunu	8	61,4	56	47	77
Üniversite (normal) mezunu	124	64,4	65	26	95
Lisansüstü	9	60,7	59	36	85

Tüketicilerin eğitim durumu ile finansal okuryazarlık düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde eğitim seviyesinin yükselmesi ile finansal okuryazarlık seviyesinin de genel olarak yükseldiği gözlemlenmektedir. Bu durum 2016 değerleri ile benzerlik göstermekle beraber eğitim düzeyine bağlı oluşan finansal okuryazarlık seviyelerindeki farkın (2014 verilerine göre İlkokul terk: 51,7 ve Lisansüstü: 71,3; 2015 verilerine göre İlkokul terk: 55,9 ve Lisansüstü: 64,0; 2016 verilerine göre İlkokul terk: 58,0 ve Lisansüstü: 67,5) yıllar içinde kapandığını söylemek mümkündür.

Tablo 8 Finansal Okuryazarlık Endeksi ve Hanehalkı Geliri

Hanehalkı Geliri	Katılımcı Sayısı	Finansal Okuryazarlık Endeks Değerleri			
		Ortalama	Medyan	Minimum	Maksimum
500 TL'den az	13	49,5	53	23	71
501-1.000 TL	65	50,7	50	26	85
1001-1.500 TL	346	58,5	59	20	92
1501-2.000 TL	362	59,9	61	26	92
2001-3.000 TL	277	63,3	64	26	92
3001-4.000 TL	146	64,6	65	32	95
4.000 TL üzeri	147	66,0	68	18	88

Tüketicilerin gelir gruplarına göre finansal okuryazarlık seviyelerini değerlendirdiğimiz zaman gelirin yükselmesine bağlı olarak finansal okuryazarlığın da yükseldiği gözlemlenmektedir.

Tablo 9 Finansal Okuryazarlık Endeksi ve Sosyo-Ekonomik Grup

Sosyo-Ekonomik Grup	Katılımcı Sayısı	Finansal Okuryazarlık Endeks Değerleri			
		Ortalama	Medyan	Minimum	Maksimum
A	51	65,3	65	36	85
B	114	63,2	64	26	88
C1	308	63,2	65	18	95
C2	425	60,4	61	21	92
DE	612	59,0	61	20	91

Finansal okuryazarlık endeksinin sosyo-ekonomik gruba göre kırılımına bakıldığında beklendiği üzere tüketicilerin sosyo-ekonomik seviyeleri ile finansal okuryazarlık seviyeleri arasında belirgin bir doğru orantı olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum 2016 sonuçları ile benzerlik göstermekle beraber, en alt ve en üst sosyo-ekonomik gruplar arasındaki finansal okuryazarlık seviyesindeki farkın zaman içinde büyük oranda kapandığı görülmektedir (2014 verilerine göre A Grubu: 68,2 ve DE Grubu: 55,5; 2015 verilerine göre A Grubu: 64,6 ve DE Grubu: 57,5; 2016 verilerine göre A Grubu: 64,3 ve DE Grubu: 58,8).

Son olarak meslek grupları ile finansal okuryazarlık düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde, en yüksek finansal okuryazarlığa sahip grupların yöneticiler, işyeri sahipleri, ücretli ve serbest nitelikli uzmanlar (avukat, doktor, mimar, mühendis vs.), çalışan emekliler ve yönetici olmayan memur/teknik eleman/uzmanlardan oluştuğu görülürken, en düşük finansal okuryazarlığa sahip grupların ise işsizler, ev kadınları, düzensiz çalışan işçiler ve öğrencilerden oluştuğu gözlemlenmektedir.

Finansal Erişim

Finansal erişimin ölçülmesi için tasarlanan Finansal Erişim Endeksi'nin oluşturulmasında finansal hizmetlerin tüketiciler tarafından kullanım oranları baz alınmıştır. 2017 verilerine göre ülkemizin Finansal Erişim Endeksi (ortalama finansal erişim skoru) 44,1 olarak hesaplanmıştır. Bu değer 2016 yılına ait veriler kullanılarak elde edilen Finansal Erişim Endeksi değeri olan 38,2'den oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak son iki yıl içerisinde finansal hizmetlerin tüketiciler tarafından kullanım oranlarında artış olduğunu söylemek mümkündür. Finansal Erişim Endeksi'nin 100 puan üzerinden değerlendirildiği göz önüne alındığında ortalama endeks skorunun düşük çıkması bize sıradan tüketicilerin banka hesabı, kredi kartı vs. gibi temel ürünler dışında başka finansal ürün ve hizmetlerden yararlanmadığını göstermektedir.

Tablo 10 Finansal Erişim Endeksi

Yıl	Katılımcı Sayısı	Finansal Erişim Endeks Değerleri			
		Ortalama	Medyan	Minimum	Maksimum
2013*	1230	31,5	33,0	0	100
2014	1638	39,2	40,0	0	100
2015	1507	33,7	40,0	0	98
2016	1526	38,2	48,0	0	100
2017	1510	44,1	50,0	0	100

*Endeksin bir önceki versiyonuna göre hesaplanmış değerler.

Finansal Erişim Göstergeleri ve Demografik Dağılım

Finansal erişimin ölçümü için tasarlanan anket, bu değerleri çeşitli demografik ölçütlerle gruplandırarak nüfusun alt gruplarının finansal davranışlarının daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Ankete eklenen demografik sorular, nüfusun cinsiyet, yaş, medeni hal, yaşanılan çevre, sosyo-ekonomik grup ve istihdam durumu gibi geniş bir yelpazede ayrıntılı olarak değerlendirilmesine imkan tanımaktadır.

Tablo 11 Finansal Erişim Endeksi ve Cinsiyet

Cinsiyet	Katılımcı Sayısı	Finansal Erişim Endeks Değerleri			
		Ortalama	Medyan	Minimum	Maksimum
Erkek	753	48,1	50	0	100
Kadın	757	40,2	50	0	98

Finansal erişim endeksinin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında kadınların finansal hizmetlere erişiminin erkeklere oranla düşük seviyede kaldığı görülmüştür. Bu durum 2016 sonuçları ile benzerlik göstermekle beraber, gruplar arasındaki farkın yıllar içerisinde kapanmaya başladığı görülmektedir (2015 verilerine göre erkek: 39,7 ve kadın: 27,7; 2016 verilerine göre erkek: 42,5 ve kadın: 34,0).

Tablo 12 Finansal Erişim Endeksi ve Medeni Hal

Medeni Hal	Katılımcı Sayısı	Finansal Erişim Endeks Değerleri			
		Ortalama	Medyan	Minimum	Maksimum
Evli	866	42,7	50	0	98
Bekar	644	46,0	50	0	100

Finansal erişim endeksinin medeni hale göre kırılımına bakıldığında evlilerin bekarlara oranla daha düşük finansal erişime sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 13 Finansal Erişim Endeksi ve Yaşanılan Çevre

Yaşanılan Çevre	Katılımcı Sayısı	Finansal Erişim Endeks Değerleri			
		Ortalama	Medyan	Minimum	Maksimum
Köy, mezra veya kırsal alan (Nüfusu 3000'den az)	416	39,2	50	0	90
Küçük kasaba (Nüfusu 3000 ila 15000 arası)	20	55,2	54	0	75
Kasaba (Nüfusu 15 000 ila 100 000 arası)	170	45,3	50	0	100
Şehir (Nüfusu 100 000 ila 1 000 000 arası)	83	40,8	50	0	93
Büyük şehir (Nüfusu 1 000 000 dan daha fazla)	821	46,4	50	0	98

Yaşanılan çevrenin nüfusu ile bireylerin finansal erişim seviyeleri arasında net bir ilişki gözlenmemektedir.

Tablo 14 Finansal Erişim Endeksi ve Yaş

Yaş Aralığı	Katılımcı Sayısı	Finansal Erişim Endeks Değerleri			
		Ortalama	Medyan	Minimum	Maksimum
18-24	251	41,1	50	0	95
25-34	364	46,5	50	0	100
35-44	307	43,8	50	0	95
45-54	247	44,8	50	0	95
55-64	179	44,0	50	0	98
65+	162	43,2	50	0	95

Finansal okuryazarlık endeksine benzer şekilde, finansal erişim endeksi ile yaş arasında da ters-U benzeri bir bağlantı olduğu gözlemlenmekte ve bu ilişkide 25-34 yaş grubunun diğer gruplara oranla daha yüksek finansal erişim değerlerine sahip olduğu görülmektedir. Çoğunluğu öğrenci olan 18-24 yaş grubu ve 65 yaş üstünün göreceli olarak düşük değerlere sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 15 Finansal Erişim Endeksi ve Sosyo-Ekonomik Durum

Sosyo-Ekonomik Grup	Katılımcı Sayısı	Finansal Erişim Endeks Değerleri			
		Ortalama	Medyan	Minimum	Maksimum
A grubu	51	50,1	50	0	93
B grubu	114	52,6	50	0	95
C1 grubu	308	47,1	50	0	100
C2 grubu	425	44,5	50	0	95
DE grubu	612	40,3	50	0	98

Finansal erişim değerlerinin sosyo-ekonomik gruplara göre dağılımına bakıldığında çok da şaşırtıcı olmayan bir trendle karşılaşılmaktadır. A grubunda 50'lerde olan ortalama endeks değerleri, DE grubuna gelindiğinde 40 seviyesine düşmüştür. 2016 yılında yapılan anket ile benzer bulgulara ulaşılmış olsa da, alt ve üst sosyo-ekonomik gruplar arasındaki finansal erişim seviyesindeki farkın seneler içinde belirgin ölçüde kapandığı görülmektedir (2015 verilerine göre A grubu: 48,8 ve DE grubu: 27,3; 2016 verilerine göre A grubu: 49,5 ve DE grubu: 35,7). Bir diğer dikkat çekici nokta ise A ve B grubunda bulunan kişilerde dahi finansal erişime hiç sahip olmayan bireylerin bulunuyor olmasıdır.

Tablo 16 Finansal Erişim Endeksi ve Meslek

Meslek	Finansal Erişim Endeks Değerleri	
	Katılımcı Sayısı	Ortalama
HERHANGİ BİR İŞTE ÇALIŞMAYANLAR		
Emekli-çalışıyor	12	52,8
Emekli-çalışmıyor	133	48,4
İşsiz - şu an çalışmıyor - ek gelir yok, yardım alıyor	41	33,1
İşsiz - şu an çalışmıyor - düzenli ek gelir var	15	44,0
Ev kadını - ek gelir yok, yardım alıyor	214	22,4
Ev kadını - düzenli ek gelir var	58	37,0
Öğrenci (gelir getirici bir işi olmayan)	135	38,4
MAAŞ YA DA ÜCRET KARŞILIĞI ÇALIŞANLAR		
İşçi/hizmetli - parça başı işi olan (düzensiz zaman zaman çalışan)	213	50,5
İşçi/hizmetli - düzenli işi olan (özel bir sebep olmadıkça aynı işi yapan)	314	49,4
Ustabaşı/kalfa - kendine bağlı işçi çalışan	31	47,7
Yönetici olmayan memur / teknik eleman / uzman vs	117	54,7
Yönetici (1-5 çalışanı olan)	13	60,3
Yönetici (6-10 çalışanı olan)	3	60,0
Yönetici (11-20 çalışanı olan)	3	57,7
Yönetici (20'den fazla çalışanı olan)	1	65,0

Ücretli Nitelikli uzman (avukat,doktor,mimar,mühendis, akademisyen vs)	19	52,4
KENDİ HESABINA ÇALIŞANLAR		
Çiftçi (kendi başına/ailesiyle çalışan)	42	39,8
Seyyar - Kendi isi (free lance dâhil), dükkânda hizmet vermiyor	12	31,8
Tek başına çalışan, dükkân sahibi, esnaf (taksi şoförü dâhil)	94	51,8
İşyeri sahibi- 1-5 çalışanlı (Tic, Tarım, İmalat, Hizmet)	33	54,9
İşyeri sahibi- 6-10 çalışanlı (Tic, Tarım, İmalat, Hizmet)	4	45,8
İşyeri sahibi - 20'den fazla çalışanlı (Tic, Tarım, İmalat, Hizmet)	2	50,0
Serbest nitelikli uzman (avukat, mühendis, mali müşavir, doktor, eczacı vs.)	1	50,0

Son olarak, finansal erişim değerlerinin meslek gruplarına göre dağılımı incelenmiştir. Öncelikli olarak, emeklilerin ortalamasının (44,1) fark edilir seviye üzerinde bir finansal erişim skoruna sahip oldukları gözlemlenmiştir. Çalışmayanlar grubunda öğrenciler, ev kadınları ve işsizler düşük finansal erişim skorları sebebiyle sistemin en dışında kalan gruplar olmuştur. Ücret karşılığı çalışan grup içinde, tahmin edilebileceği üzere beyaz yakalı grup mavi yakalı gruba göre daha yüksek erişim değerlerine sahiptir. Kendi hesabına çalışanlar çoğunlukla yüksek finansal erişim değerlerine sahip olmakla beraber çiftçilerin ve seyyar çalışanların bu grubun ortalamasının altında kaldığı gözlemlenmiştir. Diğer taraftan, yöneticiler, küçük çaplı işyeri sahipleri, yönetici olmayan memur/teknik eleman/uzmanlar ve çalışan emekliler grubunun bütün katılımcılar içinde en yüksek erişim değer ortalamalarına sahip oldukları görülmüştür.